

*littera O. Ibidem Alciat. n.3. vers. Quod tamen, Arnod Cor-
tin. pariter in explicatione dictæ legis in verbo reddere
littera A. ubi ait, *reddere* propriæ significare *retrovare*; Et
Rota in d. dec. 77. coram Arguell. ipsam etiam confide-
rat verbum *reddere* idem significare, ac verbum *solvere*, ve-
rū supposita temer precedentis receptione rei, ex qua
refuter legitima obligatio, five reddendi, five solvendi,
sed non est in hoc longius elaborandum, cum ipsam de-
ciso sub h. *Nec verbum illud, ibi licet verbum restituere de*
sui natura significet reddere, & retrovarare, fateatur, & credat
verbi restituere propriam esse naturam, quam mox al-
serui, & probavi. Ex quo concidere manifestum est prin-
cipiale ejusdem decisionis manifestum, si enim ex con-
fessione ejusdem decisionis verba Plana Constitutionis
adistant intentioni Reverenda Camere, dici nunquam
poterit esse adversus eam ad eo clara, & patentia, ut omni-
nis interpretatione excludenda sit; *Imo si verba in sua natu-*
rali significazione sumpta, ex concessione decisionis Ius
Camerae comprobant, necesse potius fuerit dicere, ex
conjecturis contra eam agendum esse, ut propria verbi
significatio, & virtus exclusudatur, ex quo patet, ipsam de-
cisionem poeta concessisse, verba non esse clara, ut paulo
ante firmaverat, sed equivoca, duplicitique significacionis
que propterea dispositionem non redditum clarum, sed am-
*biguum potius, ut ita inquit Bald. in l. *Veteribus ff. de Padi-*
biu. Primo ratione equivocationis, quia oratio, vel vocabu-
lum potest accipi pluribus modis, & sic manifestum non est,
ut velit dicere disponens eorum, quia significantur ab
eo verbo, quod multipliciter accipi solet, ut explicit alio-
rum auctoritate Gallini de verbis signif. lib. 3. c. 3. n. 7.
& clarius Socci. Sen. in d. l. in ambiguo ff. de rebus du-
*bis in princip. ibi, *Pertiò, quando incertus ostendit oritur ex al-**quo verbo, quod pluribus modis etiam potest intelligi, ex istis,*
qui loquuntur, de uno tantum sensu, cum pluribus aliis apud
Mantic. de Tact. & Ambig. lib. 1. d. tit. 15. & n. 4. usque ad
n. 10. Si igitur verbum illud restituvis, juxta interpretatio-
nem dictam, in duplice sensu potest intelligi, cum in
verbis dictæ Constitutionis reperatur aliquæ ambiguitas,
sequitur extramcum sive themati questionis praesentis
*applicationem dictæ l. *Hic, non illa, que exprope loquitur**cum in verbis ambiguitas est;* Si vero clara, & unica est na-
tura illius verbi restituvis, quod significat tantum restitu-
tionem, & retrotraditionem factam ab eo, qui accept, ut
allegata iura testantur, pernecesse quoque sequitur dicen-
dum, promissam tantum sive restituitionem pecuniarium,
quas Camera accept, & in ea folum verificari potest re-
trotradit, non autem in regnifarioris, qui Secretariis res-
ponsibus non restituent, nec retrodat, quod alias ab eis
vel eorum Autoribus accepterunt, fed de suo primodant,
quod ab aliis non accepterant.****

Quod idipsum quoque verius esse DD. Rotæ Auditores cognoverunt; Et ideo refugium habuerunt ad conjecturam tametem Pontificis, quæ in eadem decisione in §. sequenti quod autem dicitur illo eodem verbo non in sua propria, & naturali significacione uti voluisse, sed in eodem potius significari, quo verbum *solvere*, seu dare accipi confluavit, quod probare fatigant ex pluribus in ipsam Constitutionem obliteratis; Et primò ut inquit, quia B. Pontifex loquens de scutis 5500. restitutus Cardinali Mediceo uter verbo restituere, ut ibi: *Quoniam Secretarius predi- diit dictum summannum eidem Cardinali, nostro nomine, restituere se obtulerunt;* Et tamen, ut additur, Secretarii nihil à Cardinali receperant, quod ei restituere tenerentur; Verum fatis evidenter inanitatem animadversionis facti narrata series offendit, dum restitutio pecuniarum fieri non debeat proprio nomine à Secretariis, qui nihil à Cardinali receperant, sed ab eis uti Ministris, & nomine Summi Pontificis, & Camere, cui ad effectum prædictum dictam summam mutuò dederant, & ordinarem successivè ab ipso Pontifice receperant mutuam summannam pro Nobis, & Nomine nostro &c. (uti sunt ejus praeficia verba) dicto Cardinali solvendi, unde non ipsos Secretarios restituitionem, sed Cameram potius debiticiter fecisse verius dicendum est, cum actus non ab exequente, sed ab ordinante factus datur, l. s. Heret. Testamento ff. de Ad. Empt. Cravett. conf. 144. n. 3. *Sed. consi. 301. n. 3.* Ciyr. contrac. 107. n. 39. Unde hanc Constitutionis prefata periodum, uti decisionis intentione evidenter adversam, miratur R. D. de Luca in dicta sua impresa Consultatione in §. *Et licet in decisione,* uti firmatae in decisione propositionis destruktivam suffite pro ea coadjuvanda in medium prolatam; & quod iuri qualem summo retorqueri potest, cum ex eo insinuerit po-

etiam advertatur, quod etiam in Constitutione Innocentii Octavi in calu suppressionis, seu revocationis Officij integrum summam restituit mandatur, sed hanc integrum summam declarat, esse receptam à Camera, unde nil concludit argumentum ex dicto verbo integre deductum.

Cæterum quatenus ex prædictis verba Pianæ Constitutionis, juxta Camera intentum, clara redditio non fuerint, & aliqua adhuc ambiguitas in eis remaneret, quod non opinor, omnem dubitationis umbram dilueret in facti narratione probatum, quod nempe tam per ipsum B. Pium, quam per Sanctissimos suos successores Clementem VIII. Clementem IX. & Clementem X. ita temperfervatum fuit, in quo præcipue ponderaria est observanitia ipsiusmet B. Pii, & in iisdem, de quibus nunc agitur, Secretariatus Officii, cum enim pro fructis 5500. vendidit-

requirendus semper est in primis ex toto ipsius dispositio-
nis tenore finis, & occasio, qua fuerit ipsa verba prolatæ.
debitor. *S. fin. ff. ad Trebell. l. propositio 6. fin. ff. de Jw. Dot.*
L. Nestori s. fundi ff. de re Judic. cum alius apud Olafsch-
dec. 12. 4. n. 17. Sim. de Peir. de Interpret. ult. vol. lib. 3. In-
terpret. 4. dub. 1. fol. 3. n. 6. Surd. dec. 43. n. 17. Catanatt.
conf. 10. n. 38. Et est vulgata regula, quod verba semper re-
stringi, trahique debent ad eam causam, ob quam prola-
tia sunt ex doctrina Bald. in l. 3. ff. Ex hoc Edito ff. Naut.
Caus. & Stabul. Cephal. conf. 247. n. 7. 8. Surd. d. dec 43.
n. 17. Catanatt. d. conf. 10. n. 38. Et in eum significatum ex-
plicanda, qui sit confessus materiæ, & naturæ rei,
super quæ ad disponentum se disponens principaliiter pra-
paravit, ut at Natt. conf. 94. n. 3. Surd. conf. 3. n. 24. Bur-
fatt. conf. 105. n. 32. lib. 2. Cephal. conf. 329. n. 5. Catanatt.
conf. 45. n. 104.

set illud, quod vacaverat, Officium, & quod Cameræ utilitati vacante opinatus erat, ut supra narratum est, & sic teneri poterat ad quanti Officialium, seu Collegii intereat, cum illo tempore jam eorum pretium crevisset, & ipse met Pontifex animadverdit plus vendit posse dicta lumina feitorum 5500. obligare nihilominus Cameram noluit ad restituendum majoris summae, quam feuit 5500. receptorum; Quæ profecto observantiam principiū ipius Pontificis, de cuius mente in eadem re investiganda nunc agitur, certam, tamquam interpretationem ipsi Constitutioni, & voluntati ejus conditoris tribuebat, prout in jure verisimiliter restabat, Menoch. conf. 11. 107. n.92. Gratian. c.544. n.31. Cyriac. contr. 141. n.38. 39. adeò ut si duplex feierat diuisitionis intellectus, ille pravalebat, qui pro se observantiam habebat, etiam si alter esset de Jure senior, Rota dec. 520. n.10. p.13. rec. Et prefestum quando observantia, ut in casu praefenti, in causibus individualibus offendit, Honored. conf. 32. n.30. lib.1. Rota coram Greg. dec. 18.4. n.8. & coram Buratt. dec. 94. n.6. & familiis terminis Officialium trad. Lanar. dec. conf. 34. n.2. cum seq. Rovit. dec. 72. n.26 Capyc. Gallo. repson. 12. n.110. Revendisi. D. de Luca tif. de Regal. gal. dif. 5. n.20.

Et propterea, antequam ad interpretandam, apt ad argundum ex uno, vel altero Plane Constitutionis verbo ipsum B. Pontificis mentem devenerat, necesse quoque prius erat, singulis ipsiusmet Constitutionis partes expendere, ex quibus singulis ejusdem Constitutionis partibus, & capitulis separatim perlectis, eis in scriptis narrationes, & respectivè dispositiones refutare competero.

Etenim sub initio primum aliquid agit s. Et deinde recolenda Memorie Alexander fit in ea præcipua, & per extensum commemoratione Constitutionis Innocentii VIII. Anno 1487. editæ, in qua numerus Secretariorum usque ad vigintiquatuor adauxit, receptis ab eis in Camera Apostolica habitationem fecitis 62400. plurimaque ob id eis emolumenta, & privilegia concessit: A quo postea s. 15. que ad aliud frequentem Officium Secretariatus, quod quondam Confirmationem ejusdem Collegii, & Privilegio rum ab Alexandro VI. Julio II. Leone X. Pontificibus Innocentii VIII. successoribus factam exponit; In illo vero s. Officium &c. narrat, quod vacato uno ex dictis Secretariis Beatus Pontificis opinatus fuerat ad Sanctam Sedem eius dispositionem, & venditionem speclare, propterea illud item Officium Cardinali Mediceo pro pretio dictorum 5500. vendiditer, sed comperto postea, quod vere

Hujus autem rationis efficaciam infringere decisio praesumfit in §. *fia*. Nec visum est DD. ei obiciendo, applicatio non posse exempla allarum suppleximur officiorum, quoniam inde, ut dicitur, defunsi non possit observantia declarativa pro casu praesenti, cum in aliis, prout in hoc Secretariatus officio, cautum non reperitur, quod in illorum extinctione refutari debet per pecuniam, ab officiisibus pro emendo officio foluta, quare, uti concludit ipsa decisio, de uno ad alterum nequeat inferri *vulg. I. Papin.* Et verum quanvis in facto ignarus sum, an in aliis similibus Officiorum erectionibus huiusmodi conditio restitutiois recepta pretii, in casu suppressionis, adiecta fuerit, prout adjectam tuisse admundum verisimile redditur. Nihilominus advertendum est, quod pontificis habuit hanc Secretariatus Officia in omnibus, cum aliis officiis pro equiparatis, & eisdem nature, prout in dicta Constitutione declaravit in §. Quod si contigerit Eccl. ibi: *Et in similibus concedi solitam alii Officioribus huiusmodi Officia ementibus*, illud enim verbum huiusmodi similitudinem cum aliis officiis importat, ut trad. Tufch. *Littera D. concil. 287. n. 4.* et ex Bar-
bos. *dist. praedicta*; Unde quod in uno ex equiparatis ser-
vatum est, in quoque similibus servandum pariter esse pro-
bat item Barbos. *Axiom. J. 24.*

Hec autem longe, lateque sufficiunt pro tollendis iis, quae in decisione fuere deducta pro fola inspectione verborum seu litterarum, in quorum investigatione tota decisio se operatur, posthabita prorsus mentis disponitio, ex tota Constitutione contemplata serie, investigatione cura, quamvis juxta legalis scientiae nostrae regulas non ex unicuius tantum 18 verbo, & eius rigorosa significatio contrahebitur, ut disponentium voluntas tanquam certa, & conclusio mandata sit, prout nec minus in una tantummodo dispositionis clausula tota mentis disponentis intelligentia reportanda sit, sed insimil potius clausulas omnes, & integrum legis, aut dispositionis contextum inspicere, revolueretur oportet, ubi de interpretanda voluntate disponentis agatur, ex contextu namque omnium scripturae verborum melius, & aptius, qualis fuerit intentio, perceptus, quam ex unicuius tantum frequentier praeter intentionem, & incidenter prolatore, variisque inter legibus exposito verbo, ut bene pluribus allegatis, plenarie docet Castil. *Quodlib. Cont. lib. 4. c. 6. n. 41-42.* & clariss. *n. 47.* In interpretatione enim verborum, quibuscum cum aliquo dispositio concepta fuit *Card. de Luca de Offic. Venal. etc.*

expressit, majus subsistentia, validitatique robur acquirebant, quae saepius fuerant auctoritate Apostolica munera; Ex quo clare percipitur totum id, quod postea praedicti dixit, non ad aliud referri debere, quam ad firmis solidiusque facienda privilegia hactenus a Summorum Pontificum anteceorum largitatem huic Collegio tributa; Et ideo hanc, ut omnium, quae infra dicturus erat, causam praecipuum, & finalem in proemio, & præfatione sequentis dispositionis premitur, ut ex ea pariter, juxta communis juris regulas, certa animi sui probatio, & clara sequentis dispositionis deducatur exppositio, ut per Gab. conf. 11.3. n.49. lib.1. Parf. conf. 33. n.17. lib.3. Hond. conf. 6.4. n.4. lib.1. Thesaur. Quæst. For. lib.1. qu.1. in princ.

21 Causa enim in proemio dispositionis adiecta tanta est efficacia, & adeo potens, quod, ut ajunt, velut ab anima, ita dispositio sequens ab ipsi promiscuam ratione reguletur, declaretur, & refringatur, Cravett. conf. 192. n.21. Cephal. conf. 5.48. n.2. Barz. decif. 9.7. n.37. Gratian. cap. 558. n.25. Et ideo initium privilegii considerandum esse dicunt, cum juxta illud omnia sequentia soleant adjungi, & propterea ad ea quoque refringi, ut ex l. fin. ff. de Eadre. Iust. & Notant. Bart. in l. ambitiosa C. de Decret. ab Ordinacion. Abb. cap. adversus de Immunit. Eccles. n.2. Suarez de legibus lib. 8. cap. 28. n.19.

22 Et hanc finalem causam, quae Motus fuit B. Pontifice, ad infra disponendum, nempe ut antiquorum privilegiorum subsistentiam recenti Pontificis confirmatione ab omnibus defecte & periculo liberaret, ipsa quoque verborum natura, quibus se expressit, ostendunt. Et præcipue ubi dicit, Utique ea, que Ec. co firmis sufficiunt, quod dictio ut causam finalem sive natura probat disponentis, Barbos. d. 439. Imo amplius non omnino confidens B. Pontifice, quod predicta sufficiunt tellerentur, non alius ipsum agere infra voluisse, quam jam antiquitus elargita Collegio privilegia tantum confirmare, & sua auctoritas velut fortiori quodam corrobore munimine. Ideo antequam levigentem dispositionem inchoaret, addidit: Idcirco singulis eorum, & que dictio idcirco etiam ipsa tanquam causativa sua naturali vi claram denotat, ob confirmatione tamquam, non autem ob amplianda in aliquo Prærogativa præfata in sequentem dispositionem descendit, ut per ab eodem Barbosa allegatos dictione 142. Cum igitur tot, tanquam ex expressione, & cauteles B. Pontifice suam intentionem declaraverit, esse confirmandi tantum, & ultra auctoritatem precedentium Summorum Pontificum, sua quoque adjuncta convalidandi privilegia jam concessa, ut sic imposterum firmius inviolata conferarentur, & subficerent; Extraneum nimis non videri non potest, quod nihilominus ex levissima, & æquivoca unius, vel alterius verbi interpretatione, diversus omnino ab eius mente extorqueri prefumatur Summi Pontificis sensus, & animus innovandi, ut inde novæ, & insolite etiam, & in gravissimum Camera detrementum liberalitates, in modo Apostolici Ærarri profusiones deducantur.

24 Et eo magis etiam quia, si ad examen vel rigorofum reverent omnia, quæ sequuntur, dispositionis verba, non adverba, sed contentanea potius præmissæ præfationi, & supra expressa causa reperientur omnino. Sic enim sequens dispositio sequitur. Idcirco singulas eorumdem Praedecessorum literas, omniaque, & singula privilegia, facultates, Ec. nec non salaria, emolumenta Ec. & alia quacunque iisdem Secretariis per dictos prædecessores concessa, pariter, etiam auctoritate Ec. confirmamus, & approbamus & Necnon illis omnibus, que hic expressio Ec. perpetua, & inviolabilis firmatis robur adficimus ac defensum etiam qui fuerint Ec. pariter suppletes Ec. Uisque adhuc vel ilia dictum fuisse, quam jam concessa approbare, & confirmare, solo naturali intellectu lumine, cuique vel iurius perclarum claris confare poterit; Prout etiam intra hos pariter confirmationis limites, quæ sequuntur, continetur.

25 dem privilegia, facultates Ec. si dem modo, & forma, quibus per dictos prædecessores concessa fuerunt iisdem Secretariis de novo concedimus, & affignamus. Nec ea verba de novo concedimus, à natura confirmationis aberrant, quia potius exprimunt illud idem, quod ex confirmationis actu naturaliter resulat, ut enim inquit Rota decif. 703. part. 1. dico. num. 6. confirmationes quedam potius sunt innovationes privilegiorum, que nullum Jus de novo trahunt, & ut ait Marta de clausa p.2. clausul. 18. hujusmodi clausula de novo concedimus rem in antiquo suo statu præservat, & relinquit, & solam dubium facit, an pri-

vilegia antiqua, sed alias revocata, vel per usum amissa, intelligenterent de novo concessa, juxta distinctionem Suarez de legibus lib. 8. cap. 20. num. 2. (quod à re nostra est alienum) quod etiam clarus ex ipiusfum Constatutionis verbis percipitur, quia licet dictum fuerit de novo concedimus, & affignamus, non tamquam aliquid novi concessum posse fuit, sed eadem profus antiqua privilegia conceduntur, ut ibi legitur eadem privilegia, facultates & iisdem modo, & forma, quibus per dictos prædecessores concessa fuerunt, & uti præmitur, ita eadem antiqua privilegia de novo concessa fuerunt tantummodo, ut inquit, pro cautela potiori, quatenus sola confirmatione non habet illud efficacie, ut eadem antiqua privilegia, tanquam ab ipso Pontifice confirmante concessa, nova, & recentiori auctoritate magis firma reddetur; Non enim inutilis omnino evadit confirmatione successoris certitudinem quodam voluntatis ipsius concedentis, & secundum eum quoque privilegiorum reddit, quod non sint à successore revocanda, sed potius confervanda, & defendenda tanquam sua propria, & ab ipsomet concessa, nam, ut inquit Bald. conf. 232. lib.1. Prærogativa Pontificum mortuorum non loget effantes observantia, quanta Pontificis viventes, & magis obligatus concedens privilegium ad illius obseruantiam, quā successor, ut ait Boff. de regul. num. 31. & admonet ideo Turch. & ab eo relati tom. 6. littera P. conf. 761. ut privilegia Principum defunditorum debeant procurari, ut confirmetur successoribus, Suarez de legibus lib. 8. cap. 28. n.19.

23 Et hanc finalem causam, quae Motus fuit B. Pontifice, ad infra disponendum, nempe ut antiquorum privilegiorum subsistentiam recenti Pontificis confirmatione ab omnibus defecte & periculo liberaret, ipsa quoque verborum natura, quibus se expressit, ostendunt. Et præcipue ubi dicit, Utique ea, que Ec. co firmis sufficiunt, quod dictio ut causam finalem sive natura probat disponentis, Barbos. d. 439. Imo amplius non omnino confidens B. Pontifice, quod predicta sufficiunt tellerentur, non alius ipsum agere infra voluisse, quam jam antiquitus elargita Collegio privilegia tantum confirmare, & sua auctoritas velut fortiori quodam corrobore munimine. Ideo antequam levigentem dispositionem inchoaret, addidit: Idcirco singulis eorum, & que dictio idcirco etiam ipsa tanquam causativa sua naturali vi claram denotat, ob confirmatione tamquam, non autem ob amplianda in aliquo Prærogativa præfata in sequentem dispositionem descendit, ut per ab eodem Barbosa allegatos dictione 142. Cum igitur tot, tanquam ex expressione, & cauteles B. Pontifice suam intentionem declaraverit, esse confirmandi tantum, & ultra auctoritatem precedentium Summorum Pontificum, sua quoque adjuncta convalidandi privilegia jam concessa, ut sic imposterum firmius inviolata conferarentur, & subficerent; Extraneum nimis non videri non potest, quod nihilominus ex levissima, & æquivoca unius, vel alterius verbi interpretatione, diversus omnino ab eius mente extorqueri prefumatur Summi Pontificis sensus, & animus innovandi, ut inde novæ, & insolite etiam, & in gravissimum Camera detrementum liberalitates, in modo Apostolici Ærarri profusiones deducantur.

24 Et eo magis etiam quia, si ad examen vel rigorofum reverent omnia, quæ sequuntur, dispositionis verba, non adverba, sed contentanea potius præmissæ præfationi, & supra expressa causa reperientur omnino. Sic enim sequens dispositio sequitur. Idcirco singulas eorumdem Praedecessorum literas, omniaque, & singula privilegia, facultates, Ec. nec non salaria, emolumenta Ec. & alia quacunque iisdem Secretariis per dictos prædecessores concessa, pariter, etiam auctoritate Ec. confirmamus, & approbamus & Necnon illis omnibus, que hic expressio Ec. perpetua, & inviolabilis firmatis robur adficimus ac defensum etiam qui fuerint Ec. pariter suppletes Ec. Uisque adhuc vel ilia dictum fuisse, quam jam concessa approbare, & confirmare, solo naturali intellectu lumine, cuique vel iurius perclarum claris confare poterit; Prout etiam intra hos pariter confirmationis limites, quæ sequuntur, continetur.

25 dem privilegia, facultates Ec. si dem modo, & forma, quibus per dictos prædecessores concessa fuerunt iisdem Secretariis de novo concedimus, & affignamus. Nec ea verba de novo concedimus, à natura confirmationis aberrant, quia potius exprimunt illud idem, quod ex confirmationis actu naturaliter resulat, ut enim inquit Rota decif. 703. part. 1. dico. num. 6. confirmationes quedam potius sunt innovationes privilegiorum, que nullum Jus de novo trahunt, & ut ait Marta de clausa p.2. clausul. 18. hujusmodi clausula de novo concedimus rem in antiquo suo statu præservat, & relinquit, & solam dubium facit, an pri-

neri, si era facta emolumentorum diminutio, ad solvendum &c. si vero erit facta Officij revocatio, ad refitiendum eis integrum summanum 62400. Ita pariter Beatus Pius pro majori ipsorum Secretariorum satisfactione, & cautela eisdem casu, & eventus, in quibus Camera Apostolice jam primava concessione remanerat obligata, hic iterum, licet diffusori fermone, & multiplicatis synonymis verbis, tanquam ad verbum transcripsit & expedit, cum in hac Beati Pli, prout in ea Innocentius Octavius, legatur iterata promissio restitutio pretii in causa reductionis, alterationis, moderationis emolumentorum vel revocationis, aut suppressionis ipsorum Officiorum per Cameram recepti; Quod pretium per Cameram recipit, quia tunc temporis, in prima nempe facta Officiorum venditione, certum erat, neque cogitatum tunc fuit, posse futuro tempore ob emolumentorum augmentum majori pretio eadem Officij vendi, id quoque pretium in dictis casibus restitendum in certa, & determinata summa in dicta Innocentius Constitutione fuit expressum, sed quoniam est contra experientia certum reddiderat B. Pontificis Pium, quod post dictam primam Officiorum venditionem, eadem Secretariatus Officij pro longe majori summa scutorum 2600, qua fuerant in prima creatione à singulis Secretariis empta, succedente vacacione, à Camera vendita reperiebantur; Hinc est, quod Cardinali Medicico scuta 5400. quae pro empione unius ex predictis Officiorum Cameræ solverat, restituvi mandavit, & quia etiam in dies premium praestatum, ultra dicta scuta 5500. augeri, & forte etiam diminui, & variari posse noverat, contra in eadem Bulla in causa revocationis, aut suppressionis Colligi præfati, non antiquum premium scutorum 2600 nec minus illud scutorum 5500, utque ad quam summarum eorum premium in venditione facta à Camera, tunc crevisse pateret, restituvi mandaverit, sed illud scutum (majus, aut minus fuerit) pro empta fuisse Officia constiterit.

Pater tandem cogimur, ex justitia debito, nil amplius recepto pretio à Camera restitendum esse, sic enim Sanftissimus Iulius Innocentius declaravit in causa suppressionis Colligi pecunias Cameræ à Secretariis tantum erogetas restituendas esse, & clarus etiam id velle explicitus ibi Beatus Pontificis Pius in restitutio facienda Cardinale Medicico, dum sic inquit, Not, qui in Terris ejus locum tenet, qui iustus est Dominus, ac propter eum suis unicuique illæsum servari volenter; Unde Justitia partes omnes complicitate creditur, dum Cardinale id solum, quod accepte Camera, restitendum esse statuit, nulla habita ratione, an tunc, & post venditionem eidem annis præteritis factam, eorumdem Officiorum premium auctum fore, & prout justitia satisfacere velle protestatur est, ita pariter non modo premium scutorum 5500, receptum, sed amplius etiam, quia tunc temporis hujusmodi Officia per celationem, aut resignationem & stimarentur, exolvi proculdubio mandasset, si id iusti legem requirere cogitaret. Si igitur in causa suppressionis, aut revocationis hujusmodi Officiorum ex justitia debito, nil amplius à Camera exigui poterat, quā ab eadem recepta pecunia, & sic prædictus Beatus idem Pius decrevit, & facto comprobavit.

Quis non videt, quod si ejus Constitutionem violenta interpretatione trahere contendimus ad oblitionem foliotionis majoris summe, quam Camera receperat, manifessit nitimus, ut contra omnes Juris regulas inducatur ex eadem Constitutione donation, nulla rationabilis causa; Imò in detrimentum gravissimum Ærarri Apostolici facta, de cuius Ærarri conservatioue, & augmentatione, omni sperto carnis, & funguis stolidis, sicut semper Beatus ille Pontifex mirum in modum foliicitus; Indemnitas enim Secretariorum, cum futuri Secretariatus dimissione, fati providerat, ut novit ipse, & insinuat in iis Constitutionis suis verbis: ac eamdem Secretariorum, & eamdem Collegij indemnitas confidere volentes & premium Officij Ec. cum expressa etiam Camera obligatione in omni casu, quo in venditione, aut exactione pretii dicti Officij vacantis, aliquo modo impeditur, ut infra legitur, & quod magis est hujusmodi excogitato donatione non modo utilitatem, & commodum contendere eorum Secretariatus, qui tunc pecuniam mutuati sunt, & assertum meritum eos consequuntur esse dicitur, fedaliorum etiam omnium, qui usque ad hanc tempora in dictis successore Secretariatus Officij, & qui ex dicto mutuo, nec voluntatis, nec alicuius incommode meritum habere potuerunt.

27 Vulga est autem regula, quod donation non presumitur. Card. de Luca de Offic. Venal. Ec.

L. 2 even-

eventus comprobavit, absque eo, quod alia donatio inducatur in casu suppunctionis totius, & ingentis illius pretii, quod ex cessione, & resignatione quilibet Secretarius exolvisset, quo prima donatio totius pretii vacaturi Secretariatus, hec aliquod speciem habetur remuneracionis equollentis servitio praestito tupe Sancta Sedi mutuata pecunia, & sic ex dimissione iuste dicti potuerit aliquam Sancta Sedem, tunc in pecuniarum angustia existenti, utilitatem, seu commodum resultasse, ne novo are alieno Cameranum gravare cogeretur; Nulla tamen poterant esse, talique generis, & gravitatis merita, qua compensari debuerint cum adeo prodiga, & profusa donationis, quæ certè in maximam, evidenter eiuldem Cameram Apolitice dererimunt redundaret; Unde bene ait in proposito Rota dicta decif. 242, par. 7, recent, num. 6. 7. Quod mea gratia impensa, & beneficia in Ecclesiam collata, eatus sunt causa sufficiente pro concessione Bonorum Ecclesie, quatenus illorum repelitus adhuc Ecclesia, non obstante tali concessione, seu alienatione, remaneat cum lucro, & utilitate evidenti; Unde si subfisteret excogitata donatio, non modo ex ea nullum Ecclesie lucrum, aut commodum, sed dectionem potius quam maximum sensisset, & propterea nullo pacto talis donationis subsiftientia, quatenus etiam clarè confiat, comprobari posset.

clare contaretur, comprosari posse.
Et eo magis, qui si aliquia merita extitissent, fuisse personalium eorum Secretariorum, qui eo tempore superfites pecuniam sub annuo censu ab aliis acceperunt, ut eam Sedi Apostolicae mutarent, & qui pro eo tempore, quo dilata est vacatio ultimi ex sex Secretariorum, & sic mutata pecunia recuperatio, passi sunt incommode annui censu, quorum damnum etiam recompensare volunt Sancti Pontifices cum dimissione totius pretii, quod ultra secuta \$500. ex venditione ejusdem vacaturi Secretarioratus consequi contigeret, etiam si in magna quantitate excederet; Qui vero superveniret in successione dictorum officiorum, postquam extinctum fuerat onus anni census, & gument, praeferent idem verbum non modo non erit alienum, sed potius mirum in modum convenit, & proprium est explicacione rei, de qua agebatur, nempe quod in revocatione Officij teneretur Camera ad restituacionem recenti, prout statutum fuit in prima erectione Officij, & privilegiorum largitione, que ipsa cum omnibus suis caute lis, & jam contradicte Camera obligationibus confirmarie, & de novo concedere, & non ultra Sanctissimo, Beatoque Bonifaci placuit.

Ex quibus &c. Salvo tamen semper &c.

Ego Aloysius Mansi J. V. D. Advoc.
Patritiusque Lucensis.

IV. Responsum Jo: Baptistæ Saminiati J. C. Lucensis

ARGUMENTUM

Verba dispositionis quomodo veniant intelligenda ,
& quando licitum sit ab eorum sensu recedere .
De significative verborum restituere , reddere ,
modo , & forma , & de distinctionibus Ut & nisi . Quid
operetur confirmatio . Donatio non est praesumen-
da ; quando , & ex quibus convincatur personalis ;
strictè interpretanda . Princeps ad quid teneatur
si prejudicatur alieno iuri ; dispositio quando dici-
posse personalis .

S U M M A R I U M

- L** Ex fundamentalis, ubi qualificat, & cum aliqua determinatione loquitur, qualificat, & determinat, necnon ad suum intellectum trahit omnes alias leges simpliciter, & generaliter, super eadem materia loquentes. Confirmans debet intelligi ad limites legis conformatae num. 7. Positior debet in dubio intelligi juxta limites precedentium num. 58.

2 Verba reflectere denotant retrodationem rei, aut pecunie precedentem receptae, & n. 28. differt a verbo reddere nro. 29. & num. 30.

3 Verba juxta subjectam materiam sunt intelligenda. Sunt testimoniorum nostrorum mentis n. 9. Modo, & forma quid important, n. 12. Subsequenter clara demonstrant quid fuerit intellectus cum precedentibus dubitis n. 5. Sensus verborum est capienda, qui cum ratione, & verisimilitudine congruentur si n. 18. A naturali eorum significacione recedi non posse, nisi manifestum sit alter sensus disponentem n. 26-21. Clara, & litterala quando dicunt possunt, n. 27. Intelligenda sunt juxta consuetudinem loquentes, n. 32. Singula singulis congrue referendo debent intelligi n. 41.

4 Referendarius representat respondentem, & in ejus iura subrogatus intelligitur.

5 Infolatum habuisse, & emisse differunt, & n. 6.

6 Confirmationis est ex natura, quod non transcendat limites rei confirmatoriae, & habeat omnes illas qualitates, que inherenter ad hanc confirmationem sicut in confirmatione non fuerint expressae, nec praecitate declaratae. Ex quibus confirmatione tantum facta discatur n. 9. & seq. Non amittuntur, nisi per se, & non per se, nisi per se.

ritorum equipotentium. Donatio non presumit quantum ad iura congastra interpretatio dari potest n. 20. Ex causa finali arguitur, an donatione sit personalis, vel realis n. 43-44. Dicitur donatio quilibet promissio a liberalitate procedens n. 48. supponi non potest in sensu viri nro. 49. Etsi fiduciam Juris, & n. 50-51.

21 Papae assertione standum est, quod motus fuerit ex causis concernentibus necessitatem, & publicam utilitatem aliquid flaturandum.

22 Princeps non tenetur ad recompensationem, quando per legem generis ordinante ad publicam utilitatem prejudicatur iuri alterius. Principium beneficia in duobus non sunt intelligenda, quod plures specialitatem contineant, n. 57.

23 Fiduci tenetur tantum ad similem non ad aliud.

24 Observantia vera interpres omnium dispositionum.

25 Dispositio clara, & litteralis non indiget interpretatione. Quando talis dicenda sit, n. 27.

34 Gratia personalis cum personis extinguitur. Personalis, ex quibus arguitur, n. 35-42 & seq. Et quid in gratia Motu proprio facta; n. 46. Quando devoluta iurius tramite, presumitur personalis, n. 52. late intelligenda, n. 53. Declara n. 54. 55.

38 Participium resolutio in suum verbum, & relativum in

39 Discretiva locutio manifestat contraria voluntatem in parte discretiva.

Dum suppresso Collegio Secretariorum Apostolicorum singuli Officiorum postessoribus fuerint integrati, & absque diminutione restituunt pecunias, quae per eos,

Dum sappresso Collegio Secretariorum Apostolico-
rum singulis Officiorum possessoriis fuerint inte-
grē, et ab eo diminutio restituū pecunia: quia per eos
vel eorum auctores fuerunt Camere perfolute, pro emploio
et utile.

ne, aut consecutione dictorum Officiorum, censeo pro viritate ad nil ultra ipsam Cameram teneri, idemque redendum esse à decisis per Rot. sub die 16. Junii proximi elapsi.

Movere ex illis fundamentis, quæ fuerint propo-
siti per clarissimos et doctissimos viros, qui in Urbe Romana
pro Camera scriperunt, à quibus ad instar diligenti-
orum messorum, nullus post terga relicta fuit spicce
qua per alios recolligi valente; Quemadmodum enim si
consideratur, ex triplici fonte derivari potest resolu-
tio propositi articuli. Primo ex Juris communis particularibus; Se-
cundo ex Juris communis dispositione; tertio ex obse-
vantia, confutaudine, vel stylo servari solito in simili-
bus suppressionibus.

Quod primam; Due sunt Constitutiones Summorum Pontificum ad cauam facientes; Altera Innocentii VIII anni 1487. (12. in ordine) quam asserere intentionem Cameræ nemo potest in dubium revocare, ex quo facta per eum erectione in ampliorum formam hujusmodi Constitutiones leggi, et affigatis diversis emolumentis, necnon coemulsiis pluribus privilegiis, & signanter facta declaratio ne in §. 12. quod omnes possent de eorum officiis liberamente disponere, nec resignations receptione posset per summum Pontificis aliquam ratione denegari, vel diffiri; Confidit rans deinde catum revocationis, aut alterationis eorum officiorum, declaravit, quid est per ille pervenirendum Cameræ, ut in §. 23. nempf summa ducatorum 6240 qua præcise fuerant ipsi Cameræ soluta, pro venditione Officiorum; Subdens, sic enim cum ipsi Secretariis tractatu omnium premissorum convenisse, & sic patet expressio eis pro se ipsi, & eorum successoribus, cum similis Fratris

Primo, quod licet B. Pius amplioris favoris gratia fuerit prosequutus item Collegium, in eo, quod dum vigore Bullæ Innocentii Octavi Cameræ de tempore supprietatis, non erat obligata, nisi ad ei perfolendum dictæ scutæ 6240. ipse viceversa mandaverit restituitionem pecuniarum, pro quibus postflosores Secretaratum, vel eorum auditores officia emissent, vel habuissent, atque adeo in hoc derogatione dici possit praecedenti Constitutioni Innocentii, hæc tamen derogatio facta fuerit respectu dictæ quantitatatis tantum, firmo in rel' qui remanente tenore dictæ Constitutionis, & propterea, sicut in dicta Bulla Innocentii, dato caſu supprietionis, fieri debebat solutio illarum pecuniarum, quas idem Pontifex recuperat; Ita in dicto Motu proprio B. Pii fuerit promissa exhortatio illius summe, qua cœſiflet in commodum, & beneficium ejusdem Cameræ, ut vere, & propriè comprobant illa verba nisi restituuntur, &c. denotanta retrodictionem rei, aut pecunie praecedenter receptæ, atque adeo de per le declarativa intentionis legislatoris, quod ipsa Camera non teneretur, nisi ad id, quod accipitur, & non ultra, ad Text. in l. 1. §. eleganter ff. post. Pur. Sord. conf. 2-38 n. 4. Grat. cap. 82-4 n. 7 & seq. Negul. quod 44-3-43 n. 3-4. Bero. conf. 20-7-63 n. 3-7. plene Thomat. dec. 5-5. n. 101. ubi quod juxta propriam significacionem verbi restituere non verificatur nisi in accepto, & confirmat Altegrad. Sen. cons. 84-9-16. lib. 1. Rota dec. 31-4. n. 2-3. part. 14. & dec. 59-1. n. 1. par. 16. & etiam Cœcular. 591. n. 5. & coram Greg. dec. 21-7. n. 1.

Creaturam, & appetitum de omnibus, quod praeterea potius
tusset sub illo verbo, *ad restituendum eis*, quo utitur
eadem Bulla, dum etiam in via pauci firmati inter Cam-
eram, & Officialest stipulantes pro se ipsis, eorumque suc-
cessoribus in eodem Collegio, restitutio facienda in casum
suppressionis, vel revocationis Officiorum fuit præcisè re-
stricta, & limitata intra eju[m] propriam sphæram, nempe
relative ad illas pecunias tantummodo, qua Camere fuer-
ant solute, in ejusque commodum, & beneficium cœse-
rant, non facta, neque admissa alia, vel minima exten-
sione, aut ampliatione ad id, quod *Æarium Apostoli-
cum non recipiebat*, atque adeò dicta primordialis Conti-
nentia, & corporis Greg. dec. 2.7.1. n. 5.

Non refrigerant illis verbis *Integre*, & *ab que ulla di-
minutio*; Quia ea quidem suadeant, quod solitus fieri
debet in totum non pro parte, hac tamen totalitas re-
manere debeat restricta, & limitata intra cancellos suos,
nempe respectu illarum pecuniarum, qua per Cameram
fuerint accepta, intelligendo verba juxta subiectam mate-
riam restitutions, ea quo loquitur dictus Motus proprius,
prout semper fieri debet *I. stipulatio ista ff. de verb. oblig. I.*
*cum Pater s. donatus ff. de leg. 2. Sard. decisi. 2. num. 13. &
decisi. 3. num. 16. Seraph. decisi. 121. n. 11. Add. ad Rot.
dec. 2.17. n. 18. nro. 2. vcc.*

et non receptari, atque ab eo dicta primordialis Constitutio edita in ipso limine fundationis Collegii meminit de dicta restituitione, subordinata ad pecunias per ipsam Cameram receptas, & non ultra; Ita in hoc sensu, & retineto eodem themate debet omnino accipi, & intelligi quacumque subsequens, & posterior dispositio, vel ordinatio, & consequenter. *Motus proprius* B. Pii (de quo mox sum atturus, non tamen admittens tantquam in fe claram hujusmodi ponderatione indigere;) In illo enim, dum fit mentio di talis restituitione, intelligi deberet cum eodem extore, retentisque iidem terminis, cum quibus loquitur haec *Innocentiana Constitutio*, feliciter in ordine ad receptam pecuniam per Cameram, & non alterius, Assistit enim ea receptissima conclusio, quod ubi lex fundamentalis, confitetur; Quia congrua pariter recipiant expeditiōnē subiecta materias consentaneā, videlicet, quod fieri debuerit restitutio pecuniarum, pro quibus posse fōres officiorum, vel iplorū Auctōres eisdēm Secretariatis emissaī ā Camera, cum uterque causus recte conveniat illi dictiōne eos, hoc est fieri per Officiales viventes facta fuerit immediate acquisitio ā Camera, five mediante perfona Auctōrum, in vim regnificationis per eos facta, iuxta regulam, quod regnificantur repräsentant omnino regnificantem, & in eius iura subrogatus intelligatur, Bich. *decis.* 182. *nu. 6-7.* Paris. de regnat. lib. 1. q. 6. n. 1. & seqq. Verbum vero *babusse* congruit fīt appositum pro majori declarative com-

prehensione illius casus, in quo de tempore suppressionis compertum fuisset, quod Collegium, vel aliquis ex Officiis habuisset aliquem Secretariatum, non per viam emptionis stritè, & rigorosè acceptas, sed mediante donationis insolutum facta per Cameram; Ad id enim dici potuerit non bene congrue illud emisse, sed habuisse, hoc est insolutum.

Leg. eleganter in principio, ibi quenamadmodum pro soluto et res data fuerit sive de pignorari, ad l. si predictum, ibi Tibi pro soluto datum est C. de evit. licet enim sit, qui rem accepit insolutum, sit similis emptori, l. fin. sive quisbus ex causis in posse, non tamen est emptor vere, & proprius, cum simile non sit idem l. 4. ibi, nam huiusmodi contradicunt vicem renovationis obtinet C. de evit.

Quam distinctionem inter emisse, & habuisse eo magis potuit B. Pius considerare, ex quo ipse metu temporis conculcerat, & assignaverat Collegio primum beneficium vacaturum ex vigiliorum Secretariatum ad Datarian speculantibus in solutionem fecit, 500. quæ ut refutenda per Cameram Cardinali Mediceo in se collaverat idem Collegium, eaque pro Papa, ejus nomine, refutare se obligaverat; Ideoque ut voluit, etiam dicto verbo habuisse, ne si supposset fuisse talis per successores, post vacationem dicti primi Officii, illa cadere potuerit difficultas pro reimbursum ejusdem Collegii, ex quin illi assignatum fuisse Officium insolutum non venditum, idemque observandum foret, si alia datio, vel assignatio insolutum tractu temporis facta fuisset per Cameram, tam dicto Collegio, quam alteri universitati, vel cuicumque particulari persone.

Secundò, comprobatur assumptum ex eo, quod B. Pius in dicto s. ad hec, nil aliud intellexisse dici possit, quan confirmare, vel renovare privilegia, gratias, & indulgentias, quae per Innocentium Octavum, aliquo predecessores fuerant concessa dicto Collegio Secretariorum; Quo sit, ut eo fortius verba superius ponderata, & cum quibus expressit suam voluntatem circa restituitionem dictarum pecuniarum, in causam, & eventum suppressionis Collegii, intelligenda, & expona fuit in sensu predicto, nempe ut loquenter de pecuniis per Cameram acceptis, illisque propriis cedentibus sub restituitione vocabulo, sicut enim per legem fundamentalem ab Innocentio octavo sanctam in causa extinguitam Collegii, non erant restituenda per Cameram, nisi illa dicta 62400. quæ ipsa Camera accepit; Ita dum B. Pius intentio non alia fuit, quam confirmandi, vel renovandi privilegia, & indulgentias, tam per dictum Innocentium, quam per alios predecessores concessa, talis contrario, vel renovatio debet intelligi ad limites precedentium Constitutionum, atque adeo quod restitutio pecuniarum per B. Pium prescripta, etiam quod continetur in majorum verborum prævantiam, quam habebat, comprehendat accepta per ipsam Cameram tantummodo, nec ultra egrediatur, l. scindens, & ibi gloss. & DD. sive qui statu dicitur, l. 3. c. de silentiis lib. 12. & hec constitutio in princ. Cod. qui testimoni fac-sop. Bald. in l. sed est posterioris ff. de leg. & in l. 1. num. 3. ff. de constit. Princip. Val. de success. creat. 3. num. 1. Gutier. pred. que si. civil. lib. 4. quest. 1. num. 3. late Rot. coram Burat. decif. 167. num. 3. 4. bene eadem Rota decif. 555. n. 2. & seqg. par. 2. rec. & dec. 269. num. 44. tom. 2. part. 4. Hac enim est natura confirmationis, quod non transtendat terminos rei confirmare, sed habeat omnes illas qualitates, quæ inhabeant actu confirmato, licet in confirmatione non fuerint expresse, neque præcisè declarata, Alex. conf. 122. num. 20. lib. 4. Grat. cap. 909. num. 17. Rota decif. 257. num. 21. par. 9. & dec. 85. num. 2. & seqg. par. 1. cum aliis pluribus apud Re-verendis. & doctrinum D. meum de Luc. de preem. dif. 40. num. 5. tom. 3.

Quod vero facta fuerit prædicta confirmatione tantum, seu renovatio, demonstrant aperte illa verba confirmamus, & approbamus. Et. & pro causa positione eadem privilegia, Et. & de novo concedimus. Et. nostra autem mentis testimonium, & signa declarativa sunt verba, l. Labo, s. idem Tudero, ff. de suppellet. leg. l. scire ff. de tut. & cura.

Confirmant idem, quæ per Officiale fuerunt facta, cum pro contentis in dicto s. ad hec curaverint ad partes Breve expediri cum rubrica exprimente confirmationem privilegiorum, actus vero præsumunt talis, qualem partes denominaverunt, Grat. cap. 96. n. 30. & ante eum Alex. conf. 3. sub n. 1. vers. & dicit lib. 1. Sal. de patr. conf. 24. n. 11. Mantic. de tacit. lib. 2. tit. 2. n. 1. & seqg.

Coadjuvant illa verba, & firmius subtilant, quo sibi fuerint Apostolica autoritate munita, cum hoc sit proprium

Æarium an solvendum quod non accepérat, & ad se exonerandum à debito, quod non contraxerat.

Fortius quia, non obstante quod Summus Pontifex Innocentius Octavus in erectione Collegii dictorum Secretariorum receperit notable subfidiū, nempe duca-ta 62400. cum quibus redemit ipsam Mitram Pontificalem, quam cum aliis jocalibus Ecclesie pretiosis op-pignoraverat, occasione oppositionum, quas passus fuerat, & pro quibus simili sumul c. Æario fuerant exhausti Ecclesiæ proventus, ut ipsemet expolute in dicta sua Constitutione 12. §. 2. ideoque cum causa fatis rationabili potuerit suam voluntatem grata ostendere erga dictum Collegium, nihilominus considerato easi suppressionis promissi restituitionis pecuniarum receptarum tantummodo, nempe dictorum scutorum 62400. Ni-mum igitur improbatib, & inverisimile proflus est, quod pro solis feitis 500. debitibus per Cameram Cardinali Mediceo, & accolatis per Collegium praeditum (qui ulterus dicta fuit debita recompenatio, mediante as-signatione Officii primo loco vacaturi) voluerit B. Pius eam nimis generosam liberalitatem exercere, gravando Cameram in causam suppressionis ad solvendum tam accepta, quam non accepta, & illud, quod tertia persona fuisse pro arbitrio perfolutum.

Sexto, quia si aliter dicteretur, admittendum esset, quod de toto ex ultra acceptum, pro quo teneretur Camera erga Officiale intellexisset Papa, in causam dictæ suppressionis, munificantem exercere ad eorumdem favorem, in damnum, & prejudicium ipsius Camera, quidem non cum donatione remuneratoria, sed pura, & simplici ex quo nunquam proponi possimur merita sequipollentia, & co-qualia, fine quibus donatio remuneratoria non datur, Mantic. de tacit. lib. 1. tit. 15. num. 8. Seraphin. dec. 41. 6. u. 13. eadem Rot. dec. 38. num. 11. 12. par. 6. Giurb. ad confut. Messian. cap. 1. gloss. 10. num. 34. Altograd. Jun. controver. 29. num. 17. par. 1. & latius controver. 6. num. 25. 3. 29.

Nemo autem non admittit donationem præsumi non posse, quando alia congrua interpretatione fieri potest, ut in facto præsenti ad l. cum indebet ff. de probat. Menoch. lib. 3. præsumpt. 12. num. 11. Honed. conf. 50. num. 24. lib. 1. Altograd. confil. 5. num. 2. lib. 1. Dominus meus de Luca de donat. dis. 16. sub 2. Rota dec. 21. num. 3. par. 4. rec. & decif. 45. num. 3. part. 9. & dec. 17. n. 5. par. 1.

Predicta ergo magis urgente videtur pro Camera, ex quo si necesse foret prout non est, attenta perspicuitate Constitutionum prædictarum) recurrere ad ius communem, vel consuetudinem, quæ sunt cetera duo principia, de quibus memini ab initio, utrumque coadiuvaret bonum ius Camera.

Siquidem cum Sanctissimum Nostrum decretor suppositione dicti Collegii, ex causis urgentissimis, ac necessitatem, & publicam utilitatem concernentibus, circa quas ipsius soli affectioni standus esse, in tertii prædicti articulo, plene exornatus Add. ad Rot. dec. 254. num. 290. & seqg. par. 9. Larrea alleg. sive ff. sub num. 8. Idque fecerit, non tollendo specialiter particulari personæ ius suum, alterique dandi, sed per legem generalem, directam ex bono publico ad extinctionem ordinis universalis Secretariorum, videtur in hoc affitere receptor DD. sententia, quod per hujusmodi dispositionem non tenetur Princeps ad aliquam recompen-sationem, ultra plena manu cumulatos per insignem Jurisconsultum, & Dominum meum Bottini Fisci, & Camerae Apostolicae Advocatum in secunda Juris s. accedit, dixerunt Alex. conf. 10. n. 4. lib. 2. Dec. conf. 120. col. penul. proprie finem, vers. & predicti et conclus. Dec. conf. 41. num. 58. lib. 2. Menoch. conf. 103. n. 28. & conf. 702. n. 88. Surd. conf. 31. n. 100. & conf. 210. num. 65. Add. ad Rot. dec. 217. n. 119. 120. par. 9. Altograd. Jun. in sua des. antea. 60. post eius Controv. 1. Quo fit ut si de jure Camera non teneretur ad aliquam pretii restituionem, multo minus posset ea dari interpretatione ad Pianam Constitutionem, quod Camera sit obligata ultra pecuniam acceptam pro pretio officiorum, solvere etiam id, quod non acceptit; Accedente insuper illa fatis effaci ponderatione facta per Dominos Camerales, quod stud non acceptum nunquam considerari possit, ut pars pretii respectu Camerae, dum istud plus non fuerit ei folatum, & properet id aduersus eam prætendi non valeat, nisi sub colore damnorum, & interesse, in quo tamen fucus eo gaudente privilegio, quod tenetur tantummodo ad simplicem, & ad id, quod accepit, & non ultra, iuxta Text. litteralem, in l. si Procurator, & ibi communiter scribentes ff. de Jur. sive.

Ulterius quandocumque sine veritatis prædictio verbum restituere ejusdem efficiat, & solvere, certum est, quod tunc verbum restituere, vel reddere exigit pro dare, & solvere, quando ex natura, & qualitate dispositionis hujusmodi verba accipi non possunt in funaturali si-

quo verò ad consuetudinem eam ferre ubiq' invaluisse colligitur ex Summario, restituendi scilicet suffibus ex-2 tinctionibus, & suppressionibus factis per Principem tan-tum id, quod accepit, & ita suffis servatum Beatum Piem, quando declaravit irritam concessionem officii fa-3 clam Cardinali Mediceo, confitex dicto Mo' proprio, idemque comprobant, quæ per Summos Pontifices fuerant executioni demandata occasione locorum Matium, & aliorum, de quibus in dicto Summario, & cæsere quæ in hon. senf. & iuxta hunc tenorem intelligere effet dicta Plana Constitutione (quando de per se non est clara pro Camera, prout talis videtur esse) cùm observatio sit vera interpres omnium dispositionum, ita ut verbad eius formam debeant interpretari, etiamque de jure habent verio-rem intellectum, Rota dec. 608. n. 5. 6. 2. rec. & c. 14. n. 4. 5. 7. & dec. 303. num. 14. par. 1. & coram Dunoz Jun. decif. 966. num. 1. 7. & coram Burat. dec. 863. n. 12. cu' alii apud Add. ad Greg. dec. 184. sub n. 8.

Predictis verò ita le habentibus, non obstat nūc fundam-4 dūtum, cui innuit Rotalis deciso emanat super præ-4 fidenti articulo, videlicet, quod attentis illis veis, nūc re-4 stituti prius realiter, & cum efficit, Et. concut ad favo-4 rem Officialium specialis expresa Papalis Constitutio, proper quā recurrere non posse ad interpretationem, & bā-4 audienti intellectum, ad Text. in l. ille, aule, & cum in verbi ff. de leg. 3.

Etenim responderi posse crederem, quod præmo tenui judicio subsisteret suppositum, si litteraliter idicita Constitutione dicteretur, quod restituendum esset etiam prætum resignantibus foliūtum; Tunc enim effectu veret contra Cameram specialis, & expresa Papalis dispoſicio, nec materia teretur capax interpretationis, sed foliūtudo tunc in traret inspectio, an talis dispoſitio, uti coinvens in se donationem pro illi o pluri, quo in beneficium fumeræ non cessisset, caderet sub regula Cancelariae 64. rectoria si milium conceptionis, & sub Constitutione Pali Quinti, vel altera Urbani Octavi; Non idem est contrarietur admittendum, dum nullo facto verbo de resignantibus, aut resignantariis, simpliciter mandatur restitutio pecuniarum, pro quibus Officia empta, vel habita fuerint, hoc quip' per casu, sequendo propriam, & naturalem verborum significacionem (qua recedi non debet, nisi manifestum sit alter sensibilem disponentem, juxta Marcelli Jis Confusi monitum in l. non alter 67. ff. de leg. 2. Par. conf. 2. num. 6. lib. 4. Surd. conf. 140. num. 6. 3. & seq. Rot. dec. 229. num. 6. par. 12.) ipsa Constitutione non Officialibus, id Cameræ liberaliter assitit, ex quo injungit restitutio, quæ de natura, & etiam ex admisis in ipsa decipline, verificatur in accepto.

Confirmatur ex eo, quod Text. in dict. legile, aut ille, tunc applicatur, cùm in verbis nulla est ambiguis, ut præcise loquitur Paulus Jurisconsultus, in dicta le, quod re-assumens Bald. in Aut. hoc inter in princ. C. atestam. ad. 27 articulo, plene exornatus Add. ad Rot. dec. 254. num. 290. & seqg. par. 9. Larrea alleg. sive ff. sub num. 8. Idque fecerit, non tollendo specialiter particulari personæ ius suum, alterique dandi, sed per legem generalem, directam ex bono publico ad extinctionem ordinis universalis Secretariorum, videtur in hoc affitere receptor DD. sententia, quod per hujusmodi dispositionem non tenetur Princeps ad aliquam recompen-sationem, ultra plena manu cumulatos per insignem Jurisconsultum, & Dominum meum Bottini Fisci, & Camerae Apostolicae Advocatum in secunda Juris s. accedit, dixerunt Alex. conf. 10. n. 4. lib. 2. Dec. conf. 120. col. penul. proprie finem, vers. & predicti et conclus. Dec. conf. 41. num. 58. lib. 2. Menoch. conf. 103. n. 28. & conf. 702. n. 88. Surd. conf. 31. n. 100. & conf. 210. num. 65. Add. ad Rot. dec. 217. n. 119. 120. par. 9. Altograd. Jun. in sua des. antea. 60. post eius Controv. 1. Quo fit ut si de jure Camera non teneretur ad aliquam pretii restituionem, multo minus posset ea dari interpretatione ad Pianam Constitutionem, quod Camera sit obligata ultra pecuniam acceptam pro pretio officiorum, solvere etiam id, quod non acceptit; Accedente insuper illa fatis effaci ponderatione facta per Dominos Camerales, quod stud non acceptum nunquam considerari possit, ut pars pretii respectu Camerae, dum istud plus non fuerit ei folatum, & properet id aduersus eam prætendi non valeat, nisi sub colore damnorum, & interesse, in quo tamen fucus eo gaudente privilegio, quod tenetur tantummodo ad simplicem, & ad id, quod accepit, & non ultra, iuxta Text. litteralem, in l. si Procurator, & ibi communiter scribentes ff. de Jur. sive.

Add. vno argumento, ex quo motivo fūntum super dicta interpretatione DD. facilime eliditur, id enim dicitur, quod verbum restituere aliquando etiam accipiatur pro dare, & solvere, i. verbum reddendi ff. de ubi signif. l. cum quidam ff. de leg. 2. lib. ore meus ff. de leg. 3. rot. coram Arguell. dec. 77. n. 12. & seqq.

Attamen reflectendum, quod Jura prædicta oquantur, non in terminis verbis restituere, sed verbis, idere, quod est latioris significationis, ut testatur glo. s. l. libri 3. in verbo, non videbitur, ibi, & quia verbum reddi latim habet significationem, ff. commad. & quod late patet, testatur Spiegel. in verbo reddere.

Ulterius quandocumque sine veritatis prædictio verbum restituere ejusdem efficiat, & solvere, certum est, quod tunc verbum restituere, vel reddere exigit pro dare, & solvere, quando ex natura, & qualitate dispositionis hujusmodi verba accipi non possunt in funaturali si-

Significatione supponente rem acceptam, in hoc quippe causa, ne diopofito corruit, & vitia remaneant, datu intellexit praedictus, quod intelligatur pro dare, vel solvere, & in his terminis procedunt omnia iura adducta, & quorundam alia proponi possint; sed quando, prout in facto nostro, tale verbum refutatio, et operatum, retinendo propriam, & naturalem significationem, & non solum necessitas non coitur ad amplectendum extraneum tenuum, quinimmo (ut hie) plura, & quidem efficacissima fundamenta suadent illud intelligi non posse, nisi in suo proprio, & naturali significatu, tunc planum est omnino, iura in contrarium allegata non efficiere, alias detinuerunt receptus illi principia, de quibus supra, habentia verborum proprietatem attendendam, illorūque naturalem significationem, & ab ea non esse recendendum, nisi in contrarium manifesta apparet: disponentis voluntas, Giuribus, & confus. Mefan. cap. 5. gloss. 6. numer. 4. Barbos. axioma, 22. numer. 4. Cyriac. controverf. 9. 6. numer. 4. Becc. conf. 35. numer. 9. Altograd. conf. 61. numer. 33. lib. 2. cum similibus.

Sed quando fine veritatis præjudicio, & per modum suppositionis semper impugnati) recedendo à vera, & naturali significatione verborum, negleguntur quae tot, & tantis argumentis idem comprobantibus quipiam afferre vellent, quod restituatio pecuniarum, de qua in dicto Motu, extendi posset etiam ad summam, vel pretium per Cameram non acceptum, ut in decisione emanata; Sane in his terminis nemo posset incipi, quin cum clauula, de qua agitur, B. Pontiex, & religiosissimus substantia, reique Ecclesiastica Confervator, & Defensor, non aliud intellexisset, quā pecunia gratia, & favore propeciū precias perfonas illorum Secretariorum, qui tunc vivebant, & quoniam opera, & ministerio, ipsiusque mediabitibus, exempta remansit Camera à restituitione pecuniarum erga Cardinem Medicum; Ita ut quando verba clauula prædicta, & quod restituisti prius realiter, & cum effido &c. possint referri ad solutionem etiam pecunie non receptae (quod re vera numquam potest admitti) ea contingenter gratiam, & beneficium à Papa refutatum, & limitatum ad iolas personas iporum Officialium de tempore Motu prædicti existentium, & qui superfluitates existentis de tempore suppressionis, & extinditionis Collegii, & propterea tanquam meritis personalis concessionis cum eorumdem personis resoluta remanserit, nec posset extendi ad eos, qui modo prætendunt huiusmodi solutionem c. sanz exi. de pto. l. quod constitutione fid. de milit. testam. Rot. coram Zarat. dec. 27. n. 21. & coram Ubald. dec. 48. 3. n. 4. part. 2. & coram Peutinger. dec. 103. numer. 7. & in recentior. dec. 50. numer. 5. par. 15. Grizenzon. conf. 147. numer. 7. & Carol. Maran. resp. 79. numer. 49. par. 3.

Personalitate predictam suadent verba, & mens Papæ, quorum alterum sufficeret foler, ut concessio, vel promissio personalis dici possit, i. iuris gentium & pectorum ff. de pao. ibi utrum autem in rem, aut in personam padum factum sit, non minus ex verbis, quam ex mente, contractum, & mandatum. Hypoth. Mar. in sua dec. 1. utri. post consult. cizil. p. 1. numer. 2. Sim. de Præt. conf. 161. sub numer. 57. Cent. 2. Altograd. Junior. controverf. 29. n. 10.

Verba, quia illa essent directa ad personas dictorum Secretariorum, ibi, nisi restituti & singulis Secretariis, tunc viventibus, quod pro personalitate considerari solet, i. si communis seruos de ipsius. serv. Alex. conf. 140. n. 6. lib. 6. Roland. conf. 7. numer. 8. lib. 4. Pappon. conf. 7. numer. 21. Altograd. Jun. dili. contr. 19. n. 1. maxime attenta illa adjectio *magis* denotante, quod per Papam persona cuiuslibet ex eis separari fuit in consideratione habita, ex traditis per Barbos. dili. 37. n. 2. Inspectis etiam illis sublequentibus verbis, tunc viventibus, hoc est, qui de tempore suppressionis viventer: Ita enim dictum participium refoluit in ipsum verbum, & relatum, juxta tradita per DD. in l. Centurio ff. de vulg. & pupillar. Alex. conf. 119. n. 3. lib. 1. & conf. 124. numer. 6. lib. 2. Paris. conf. 21. n. 3. lib. 2. Surd. conf. 374. numer. 1. Actolin. refol. 116. n. 2. perinde ac si dixisset, nisi, appositum verbo restituti possit præcedentes negavit, quod restituisti pecuniarum tunc viventibus, & sic considerata dictorum Officialium superviventia, erga quos, non vero respectu successorum, intellexisset proprias munificientias favorem impetrari.

Id enim removeri videtur, expensa tota periodo ad hoc propositum faciente, Volentes pro Nos, aut Romanos Pontifices pro tempore existentes Collegium ipsorum supremi non posse, nisi restituti prius &c. reflextendo ad illam dicti, non nisi, appositum verbo restituti possit præcedentes negavit, quod restituisti pecuniarum tunc viventibus, & sic considerata dictorum Officialium superviventia, erga quos, non vero respectu successorum, intellexisset proprias munificientias favorem impetrari.

Accedunt infur, quod B. Pius in 5. Ad hec, ubi de materia realitate continente, sicut loquitur, meminit rem semper de Secretariis, & Collegio copulativo, ut in confirmatione & privilegiis, facultatum, & indultorum per prædecessoris concilium, ibi, Secretariis, & Collegio, & deinde pro potiori cautela eadem renovando, si dem modo, & forma, quibus alias concessa fuerant, iterum addidit Secretariis, & Collegio.

E contra vero de restituitione pecuniarum verba faciens, penitus omisso ejusdem Collegii nominatione, concepit verba restituta ad singulos Secretarios tunc viventes, si enim evidens, quod in hac postrema parte sua locutionis non intellexisset realem dispositionem statuerat, sed ad personas eorumdem Officialium tunc extantium, illam præcepse restringere, & limitare, juxta naturam discretivis modis loquendi, qui contrariant voluntatem in parte discreta manifesta, Menoch. conf. 1. 6. numer. 2. lib. 4. presumpt. 76. n. 43. 44. Socin.

Soccin. Sen. conf. 115. numer. 2. lib. 3. Gabr. conf. 97. numer. 28. lib. 1. Rot. coram Ceflo. dec. 145. numer. 27. & cor. Bich. dec. 516. numer. 5. & coram Coccin. dec. 2121. numer. 143. & in 40 recentior. dec. 82. n. 12. par. 10. & dec. 229. n. 36. par. 17. & quod ex tali discretiva arguitur hujusmodi personalitas, Altograd. Jun. dili. contr. 29. sub numer. 17. & seqq.

Secundo, inpecta natura, & qualitate subjectæ materiae, intelligendo enim dictum Motum de restituitione non accepta per Cameram continebat respectu pecunie non accepta meram donationem, cum quilibet promissio à liberalitate procedens donatio dicatur, i. donari videtur ff. de donat. & in tit. de reg. iur. & l. penal. & l. sanctius C. de donat. Altogr. pater conf. 7. n. 1. lib. 1. & Altograd. filius dili. contr. 29. sub numer. 18. juncto n. 49. Et hæc donatio, si extenderetur ad successores, fuit excessiva, exorbitans, & nimis dissipativa. Aërar. Apololic, que si nunquam supponi, nec præsumi potest in quolibet sententiæ viro i. cum de indebetis ff. de probat. i. cum aurum, ff. de foliis. i. Campus. n. ff. de oper. libert. longe minus id potest admitti de Patrimonio Ecclesiæ in Vicario Christi, & in Pontifice re, & nomine religiosissimi Pio; Cum ergo ageretur de donatione, que est strictissimi juris, i. cum qui, ff. de donat. Galvan. conf. 1. n. 1. Ger. Spin. conf. 16. n. 47. dum ea contum, & ex aliqua ratione benemeritorum, nunquam extendi valeret ad successebros penitus incognitos, & ex personali reali effici, maxime dum nulla ratio meritorum in ipsis successoribus considerari valeret. Bené Rota dec. 3. numer. 16. par. 15. recevit.

Tertio quia, gravando Cameram ad solvendum non accepta, et contra omnia juris principia, & contra Bulam fundamentalem Innocentij, ut superius dictum fuit, ubi gratia, vel concessio deviat à iuri trahit, semper etiam in dubio personalis præsumitur. Angel. Innocent. & Alex. in leg. quia tale ff. solution. Matrim. Marcelli de Maur. Alleg. 55. sub numer. 19. Pappon. conf. 7. numer. 22. & seqq.

Non refrangente, quod gratia, vel privilegium si late intelligendum contra concedentem i. beneficium ff. de Constitutione, i. imperiali, C. de nupti. c. olim, de verb. signif. quia circa de privilegio.

Quia vero hoc procedit, quando ipsum privilegium est rationabile, non oditum, & contrarium iuri communii, c. f. n. & c. porro de privilegiis, c. privilegia, 3. distinct. Ideoque in hoc casu strictissimum recipit interpretationem, late Rot. conf. 32. n. 10. Galeot. resp. ff. 12. numer. 193. Suar. de leg. lib. 8. cap. 7. numer. 5. Barbot. claus. 79. n. 39.

Nec quando restitu mens ipsius diffontis, idem Barb. d. claus. 79. n. 39. In facto praesenti apertissime refutatis, cuicunque extentioni verba, & intentio Summi Pontificis, juxta superius dicta.

Hæc in personalitate dispositionis fundata attingere voluit, sed perfundit, non quia non fint se validissima, & sufficiens, sed quia non necessaria ad rem nostram, ex quo veritas in claris, quod verba Motus prædicti debent intelligi de restituitione intra propriam sphæram hoc est pecunie, tunc veræ, & in effectu pervenient ad Cameram, & non alter.

Itaque recedendum credere, à decis. arcenda permissa, cunctate articuli; Idemque faciendum est, si res effeta dubia (prout non est) cum in dubio sententia sit ferenda pro Camera. Redoan. de Spol. Eccles. præl. 110.

In dubio, Principum beneficia nunquam sunt intelligentia, ut plures specialites includant, Becc. conf. 28. n. 20. latè Gutier. præl. 99. lib. 4. q. 11. n. 56. Salgad. de reg. pro. test. par. 3. cap. 9. numer. 105.

In dubio, dictus Motus posterior B. Pii debet intelligi de illa restituitione pecuniarum, de qua præce loquitur prædecessoris Concilij Innocentij, & sic de restituendis pecunies per Cameram acceptis, & non aliter, ex adductis in similibus terminis per Rot. dec. 175. n. 5. 6. & seqq. par. 9. recent. &c.

Ex quibus &c. Salvo semper &c. Jo. Baptista Saminiat. J. C. Partitus, & Adv. Lacenf.